

História filiálneho cirkevného zboru v Pastuchove

Pastuchov v storočí reformácie patrilo pod hlohovecké panstvo, ktorého majiteľmi do roku 1524 bol rod Ilockých (Ujlačkovcov z Chorvátska), v roku 1525 sa majiteľmi stali Thurzovci.

Podľa portálnych súpisov Nitrianskej stolice, Pastuchov v rokoch 1532 – 1549 mal obecnú samosprávu, podľa výsledkov prieskumu lokalít zničených Turkami v roku 1586 bolo tam 86 domov, z čoho možno predpokladať, v roku 1601 sa uvádza už iba 39 domov, ostatné boli zničené Turkami. Počet obyvateľov sa menil, v roku 1753 tu žilo 122 rodín. V roku 1780, tesne pred vydaním tolerančného patentu, zápis z vizitácie dolnoríšňovskej katolíckej cirkvi, kam patrilo aj Pastuchov uvádza, že tu žilo 585 obyvateľov, z toho 491 katolíkov, 172 evanjelikov a 15 židov. V roku 1854 v obci žilo - 574 katolíkov, 110 evanjelikov a 14 židov. V rokoch 1854 – 1855 následky cholerovej epidémie v Pastuchove prežilo iba 225 ľudí.

Koncom 16. storočia evanjelici v Pastuchove boli súčasťou Rišňovsko – pastuchovskej cirkvi; aj v Pastuchove mali obyvatelia kostol, faru, školu a cirkevné pozemky. V roku 1630 zemepán Adam Thurzo, ktorý prestúpil na katolícku vieru, pastuchovský kostol evanjelikom síce odobral, ale rozhodnutím cisára Ferdinanda III. kráľovskí komisiári 18. apríla 1647 im zhabaný majetok vrátili.

Rišňovsko – pastuchovský evanjelický zbor („*Ecclesia Risnoviensis Seu Pastuchovensis*“) vizitovali superintendenti Izák Abrahamides (1611) a Martin Tarnócy (1654). V zápisnici z roku 1611 je uvedené, že kostol je v Pastuchove, farár býva vo flii Rišňovce, lebo tam je patrón Štefan Balogh. Cirkev bola chudobná, ožobračovaná tureckými nájazdmi.

Z rokov 1629 až 1674 sú známi niektorí farári pôsobiaci v cirkvi Rišňovsko - pastuchovskej:

Michal Oleatoris, pôvodom zo Zvolena, študoval na gymnáziu v Hlohovci, v roku 1629 sa stal jeho a potom farárom v Pastuchove; ordinovaný Mikulášom Martinom 30. októbra 1633.

V rokoch 1652 – 1657 tu pôsobil Mikuláš Šikula, predtým bol farárom vo Vítkovciach, ordinovaný Danielom Dubraviom 26.7. 1649.

Mikuláš Štefanides pôvodom z dnešnej Partizánskej Ľupče, ordinovaný M. Tarnócyom v roku 1657; býval v Rišňovciach;

Mikuláš Nicolaides - Šelmeči, rodom z Liptova bol profesorom na gymnáziu v Hlohovci. Za farára do Pastuchova a Rišňoviec bol ordinovaný 8. 9. 1664 Martinom Tarnócyom.

Kristian Záhorecký zo Svätého Petra v Turci, študoval v Hlohovci, povolaný za farára do Rišňoviec, ordinovaný M. Tarnócyom v roku 1667;

Ján Chalupka, z Komjatnej v Liptove. Rektor v Hrachove a odtiaľ povolaný za farára do Pastuchova, ordinovaný 17. 12. 1668, M. Tarnócyom. Na prešporskom súde v roku 1674 bol odsúdený do vyhnanstva.

V desaťročnom prenasledovaní za cisára Leopolda I. (1671 – 1681) zbor v Pastuchove zanikol. Keď v blízkej Ašakerti, (Nové Sady) počas Rákóczyho povstania sa zriadil evanjelický zbor, evanjelici z Pastuchova chodili na služby Božie do tohto kostola, alebo do kaplnky Ghýczyovcov. 5. 12. 1732 boli všetky neartikulárne zbory zrušené, teda aj novosadský zbor.

Evanjelici z Pastuchova mohli navštevovať služby Božie iba v artikulárnych zboroch v Nitrianskej Strede, Pustých Ul'anoch alebo v Prietrži. Cirkevno právne (a matrične) však patrili pod katolícku farnosť do Rišňoviec.

Vydaním Tolerančného patentu cirkev v Nových Sadoch ožila. Zemepáni Ján a Ľudovít Ghýczy zhromaždili evanjelikov z okolia, aj z Pastuchova a 19. marca 1783 požiadali stoličnú vrchnosť v Nitre o povolenie zriadiť cirkevný zbor. Povolenie získali 2. 11. 1783 a začali stavať kostol, ktorý posvätili 1. 11. 1786.

Dlhé roky patrili evanjelici v Pastuchove ako filia k matkocirkvi v Nových Sadoch a poľnou cestou chodievali do kostola k službám Božím.

Nie vždy ochotne si plnili svoje povinnosti voči matkocirkvi, stalo sa, že aj cirkevnú daň odopreli platiť.

Z roka na rok vzrastal počet evanjelikov v Pastuchove, zvlášť po 1. svetovej vojne.

V roku 1927 odhalili pomník rodákovi, ktorý padol v I. svetovej vojne. Podnet pre túto akciu vyšiel od správcu - učiteľa Juraja Štibraného. Prejav pri odhalení pomníka na pastuchovskom cintoríne mal dekan Ladislav Záthurecký.

Túžba po vlastnom stánku Božom narastala aj v Pastuchove najmä potom keď poštátnili školu, ktorú si vystavali a udržiavali.

V roku 1935 sa dali do práce, hoci duchovný správca L. Záthurecký spočiatku dieľu neprial. V prípise Biskupskému úradu žiadal biskupa o zakročenie, lebo inak dôjde k rozkladu novosadskej cirkvi hmotne i morálne.

V roku výstavby „Kultúrneho domu“ - modlitebnice bolo v Pastuchove 325 evanjelikov. V „Pamätnej listine“ zostavovatelia zhrnuli dejiny evanjelickej cirkvi v Pastuchove a zdôvodnili, prečo modlitebnicu stavajú: „...pre kultúrne a náboženské ciele sme užívali miestnosti učebne štátnej ľudovej školy, ktorá je výlučne našich otcov a matiek krvavý mozol' a je nákladom len evanjelických veriacich v Pastuchove vystavaná. Teraz ale, po 36 rokoch, keď sa štátna škola rozšírila na 4-riednu, navštevujú ju i žiaci rímsko katolíckeho vierovyznania, ktorých je väčšina. Pri rozširovaní obec prevzala udržiavanie budovy a následkom toho octli sme sa blízko poznania pravdy prorocstva Kristovho v evanjeliu sv. Jána 16. kap. Verš 1 napísaného: Vypovediť vás ze škol - aby sa predišlo nepríjemnostiam..., žiaľom jatí, umienili sme si znovu stavať...“ – Potomkom odkázali toto: „Teraz znovu chceme žiť životom našich predkov martýrskych, staviame svorne, obetujeme, zbierame, aby ste vy, potomci poznali lásku, ktoráž jest nám v Kristu Ježiši. My tleť už budeme v hrobach našich, keď vy toto čítať budete, ale žehnáme vám, lebo veríme, že verní zostanete cirkvi našej a svätému Evanjeliu Pána Ježiša Krista až do skonania sveta.“ - Zakončili takto: „A tak bud'ťaž s Bohem! Obetující, obetovníčky i neznámi pred ľud'mi dnes

i na budúce časy; odmeň jednému Boh, Staviteľ Nebeského Jeruzalema a spas každého veriaceho evanjelika blahoslavená Svätá Trojica! Sláva Bohu.“

3. novembra 1935 bola modlitebnica posvätená seniorom nitrianskeho seniorátu Petrom Boorom z Holíčča. Okrem cirkevníkov zo širokého okolia prišiel konsenior Ján Lichner z Brezovej, školský dozorca P. Miškócy z Nitry, farár – dekan L. Záthurecký, zástupcovia okresu, správcovia cirkevných aj štátnych škôl, atď. Kurátorom v Pastuchove počas stavby modlitebne bol Pavel Martiny, ktorý mal na starosti organizáciu stavby.

O rok po posviacke sa evanjelici v Pastuchove lúčili so svojím správcom - učiteľom Jurajom Štibraným, ktorý po 40-ročnom účinkovaní odchádzal na odpočinok. Pán učiteľ sa zaslúžil o výstavbu modlitebnice a bol hospodárom – pokladníkom pri tomto podniku. 6. septembra 1936 v rámci služieb Božích si cirkevníci pripomenuli jeho obeť a horlivosť pre cirkev; v jeho práci pokračovali učители Samuel Novomeský, ktorý zriadil Nedel'nú školu a Andrej Bahurinský. 7. februára 1945 pán učiteľ Štibraný zomrel.

Z „Kultúrneho domu“ – modlitebnice sa v Pastuchove netešili ani 10 rokov, pretože na Zelený štvrtok 29. 3. 1945 pri prechode frontu bola budova zničená. Aby sa zachránili aspoň zvyšky materiálu a tak sa znížila celková škoda, zo zručanej modlitebnice si cirkevníci rozdelili použiteľný materiál s tým, že keď sa bude nová modlitebnica stavať, materiál vrátia, alebo prispedia finančne v hodnote požičaného materiálu. Hneď v máji 1945 farár - dekan Záthurecký nabádal cirkevníkov, aby sa začali zaoberať výstavbou nového stánku Božieho, ale cirkevníci rozhodli, že so stavbou počkajú na lepšie časy, a dúfali, že si postavia kostol tak ako v Sasinkove. Zatiaľ investovali do kúpy staršieho harmónia, ktoré im ponúkol zbor v Hlohovci a služby Božie odbavovali v starej cirkevnej škole.

Na konvente 30.1.1949 za prítomnosti 98 cirkevníkov pastuchovčania odhlasovali pripojenie sa k zboru v Hlohovci (v tom čase ešte nemal samostatnosť, bol tiež iba filiálnym cirkevným zborom) za podmienky, že v Pastuchove sa budú odbavovať 1-krát mesačne služby Božie, a na Vianočné, Veľkonočné a Svätodušné sviatky budú služby Božie a to 1 krát na 1. slávnosť a 1 raz na 2. slávnosť. K rozhodnutiu pričleniť sa k zboru v Hlohovci sa pridali aj cirkevníci z Dolného Trhovišťa.

Seniorálny konvent v Piešťanoch v roku 1949 uznal cirkevný zbor v Hlohovci za samostatný matkocirkevný zbor, a 18. mája 1950 pozvaním jednohlasne zvolený doterajší administrátor zboru Ján Hano.

Na konvente 23. 10. 1956 prejednávala stavba modlitebnice. Konventuáli si jednohlasne vybrali variantu modlitebnice a v prípade, že Krajský národný výbor v Nitre vydá stavebné povolenie, sú ochotní začať so stavbou hneď nasledujúci rok. Na ďalšej schôdzi 2. 2. 1957 v prítomnosti seniora Nitrianskeho seniorátu Ľudovíta Kováča zo Zlatých Moraviec a zborového dozorca Alexandra Páleníka z Hlohovca sa rokovania o stavbe posunuli priaznivým smerom. Senior informoval zhromaždených, že KNV prisľúbil pomoc vo výške 20 000,- a bol pripravený organizovať pomoc aj od iných inštitú-

cií. Pri riešení praktických otázok navrhli, aby už nie modlitebnica, ale kostola bol postavený na pôvodných základoch zničenej modlitebnice. Ďalej zvolil stavebný výbor v zložení kurátor Ján Martiny, Pavel Ryba, stolár, a Peter Jurza s tým, že budú pomáhať aj ostatní prezbyteri. Už 14. marca informoval kurátor J. Martiny o výsledku rokovania s Okresným stavebným podnikom (OSP) v Hlohovci, ktorý vypracoval stavebnú dokumentáciu a rozpočet (odhadom 140 000,- Kčs), zabezpečí materiál a robotníkov.

V decembri 1958 rokovali o zabezpečení financií na dokončenie stavby, keďže chýbalo ešte 55 000,- Kčs - rozhodli sa, že každá rodina prispeje ešte čiastkou 500,- Kčs. Výška veže sa zdala nízka, preto sa rozhodli zvýšiť ju o 1 – 2 m; v dedine bola zvonica z roku 1910, zvony preniesli do nového kostola a materiál predali, čím získali ďalšie prostriedky na stavbu.

Túto veľkú úlohu pastuchovských evanjelikov, stavbu kostola organizoval predovšetkým kurátor Ján Martiny, ktorý v pomerne krátkej dobe dovedol toto dielo k šťastnému koncu. Sám by však túto prácu ťažko zvládal, pomáhali mu domáci farár Dr. Ján Hano, prezbyteri a ochotní cirkevníci, ktorí sa ponúkli vyhotoviť vnútorné zariadenie. Bratia Pavel Ryba, Štefan Ryba a Róbert Roháček, stolári, vyhotovili oltár, kazateľnicu a lavice, br. Ján Repka a Peter Jurza urobili strechu na veži. Aj cirkevníci sa príkladne zúčastňovali na úprave okolia. Mládež po vzore rodičov sa podieľala na prácach – čistenie kostola, zadováženie kostolného rúcha, príprava a ozdoba kostola k posviacke.

8. novembra 1959 sa konala posviacka kostola za prítomnosti biskupa Západného dištriktu Dr. Andreja L. Katinu zo Zvolena a farárov Jána Trebulu z Ozdína, Pavla Radoša z Lubiny, (bývalých kaplánov v Hlohovci), Andreja Kvasa z Nových Sadoch, Simeona Surkoša zo Zlatých Moraviec a domáceho Dr. Jána Hanu.

27. decembra 1959 na účtovnom konvente sa schválilo záverečné vyúčtovanie stavby, zvolil sa kantor – prezbyter Pavel Ryba, ktorý absolvoval kantorský kurz. Keďže terajšie prezbytérium sa dobre osvedčilo pri výstavbe kostola, prítomní cirkevníci ich poctili ďalším volebným obdobím. Prebytérium tvorili: Ján Martiny, kurátor, Michal Varga st., Pavel Mesároš st., Pavel Kukliš, Adam Jurza, Peter Jurza, Štefan Martiny, Viliam Beger, Róbert Roháček, Pavel Ryba, Štefan Ryba a Ján Repka (po nebohom Pavlovi Líškovi).

10.11.1960 pri prvom výročí posviacky kostola senior Pavel Valášek z Nitry uviedol do funkcie nových filiálnych činovníkov a odovzdal do užívania nový luster ktorý kúpili cirkevníci zo zbierky a oltárne elektrické sviece, daru vdovy Jurzovej z Bartačina.

V roku 1964 brat kurátor R. Roháček zhotovil novú krstiteľnicu a urobil aj súpis členov zboru. Zistil, že v Pastuchove je 81 domov v ktorých býva 315 evanjelikov, 234 dospelých (68 manželských párov) a 81 detí.

V roku 1966 otvorili otázku organa, napokon sa rozhodli pre organ firmy (bývalá firma Tuček) z Kutnej Hory. 12. 10. 1967 organ priviezli, zložili, a o štyri dni nástroj skolaudoval pán Tuček a preskúšal profesor Šimko. Po namontovaní organa v kostole sta-

vebné úpravy, kostol vymaľovali a vyčistili. V nedeľu 5. 11. 1967 organ posvätil senior Bratislavského seniorátu prof. Dr. Karol Gábriš. Krátku históriu o zadovážení organa predniesol Dr. J. Hano.

22. februára na výročnom účtovnom konvente okrem bežných hospodárskych vecí sa riešila otázka podielu Pastuchova na spoločných výdavkoch cirkevného zboru. Konventu sa zúčastnili z matkocirkvi kurátor Pavel Ryba, kantor Pavel Surkoš a prezbyter Ján Mesároš. Brat farár navrhol, zvýšenie podielu z 23 na 25% a s návrhom sa stotožnili ostatní konventuáli.

Ďalej sa riešila otázka elektrifikácie a doplnenie zvonov. Pôvodný veľký zvon bol zrekvirovaný počas 1. svetovej vojny v roku 1916, po vojne si zadovážili nový ocelový zvon, ktorý neladí s malým zvonom. O novom zvone u zvonolejára F. Švéda, v Kostelci na Hané sa bol informovať Jaroslav Jurza. Majster Švéda bol ochotný urobiť potrebné úpravy a udržiavať zvony po dobu svojho života. V roku 1972 sa zvony elektrifikovali.

V roku 1974 sa kúpili poťahy na lavice a urobila sa drevená podlaha pod lavicami. V roku 1975 sa vykonala náročná oprava vonkajšku kostola, ktorú vykonali obetaví cirkevníci.

Na mimoriadnom konvente 22. 4. 1979 sa namiesto zomrelého kurátora brata Róberta Roháčka zvolil za kurátora doterajší zapisovateľ Ján Martiny, ktorý po 18. rokoch bol druhý raz zvolený za kurátora. Na jeho bývalé miesto zapisovateľa bol zvolený Dušan Proksa. V doplňujúcej voľbe prezbytéria na miesto brata kurátora R. Roháčka bol jeho syn Dušan Roháček. Brat Martiny sa však už v roku 1982 funkcie vzdal a na jeho miesto bola zvolená sestra Mária Roháčková.

Pri 500. výročí narodenia Dr. Martina Luthera sa konal v roku 1983 zájazd do Wittenbergu, ktorého sa zúčastnili aj cirkevníci z Pastuchova.

Obnova kostola sa konala v roku 1986. Brat farár poďakoval za obetavosť pri obnove chrámu, menovite bratom Milanovi Ješkovi, Dušanovi Poláčkovi, vd. Márii Roháčkovej, Viliamovi Trgalovi, Štefanovi Mihočkovi, Milanovi Vargovi ml., a ďalším cirkevníkom.

23. marca 1989 po ťažkej chorobe vo veku 69 rokov zomrel brat farár ThDr. Ján Hano, s ktorým sme sa rozlúčili 29.3.1989 o 13. hodine v chráme Božom v Hlohovci. Po pohrebnej počestnosti boli telesné pozostatky zosnulého prevezené a uložené na cintoríne v Piešťanoch.

1.10.1989 nastúpil za námestného farára v Hlohovci brat Igor Chovan a dňom 1. 2. 1996 bola za zborovú kapláňku ustanovená jeho manželka Dana Chovanová.

1.4.1990 na konvente sa vzdala funkcie sestra kurátorka Mária Roháčková. Prezbyteri vysoko ocenili prácu kurátorky, ktorú prevzala v roku 1982 s cieľom zveľaďovať cirkevný zbor v Pastuchove. Svoju prácu vykonávala čestne a starostlivo, napriek tomu nebola docenená.

Na konvente 24.2.1991 farár I. Chovan hovoril o cirkevnej dani, poplatkoch a odvodoch. Ďalej hovoril o ekuméne, ktorú plánujú noví farári presadzovať. Vzhľadom

k tomu, že sestra kurátorka Roháčková sa vzdala funkcie, urobili sa nové voľby, ale bez výsledku, lebo nikto nechcel prevziať funkciu. Až podstatne neskôr v tom roku bol za kurátora zvolený a funkciu prijal brat Vladimír Osuský. Laickou kazateľkou sa stala sestra Vlasta Repková, kantorom jej syn Stanislav Repka.

V roku 1993 sa vykonala elektrifikácia kúrenia v kostole. Služby Božie sa konali každú nedeľu. V párne nedele odbavoval brat farár o 8.30, v nepárne sestra Vlasta Repková.

V tomto roku sa začala schádzať mládež pod vedením Silvie Osuskej. Mladí ľudia spestrili duchovný život v obci, keď vystupovali spevmi a recitáciami pri rôznych príležitostiach. Uzavreli družbu s mládežou v Hlohovci, Sasinkove, Zeleniciach, Veľkom Grobe. Stretávali sa nielen v chráme, ale aj v prírode, napr. v Bartačine.

V roku 1994 sa urobilo sa nové ozvučenie kostola, zakúpil sa nový syntetizátor a o rok nato sa natrela veža a vežové okná.

Za pôsobenia kurátora brata Osuského sa urobila rekonštrukcia chrámu, v roku 1996 sa rozšíril oltár, práce vykonal brat Štefan Ryba. Natreli lavice sa, oltár, kazateľnica a dvere.

Z podnetu rodiny Jurzovej sa obnovil pomník padlých v I. svetovej vojne na evanjelickom cintoríne..

K 1.9. 2015 odišli do dôchodku doterajší slova Božieho kazateľ farár Igor Chovan a jeho manželka Dana Chovanová.

Po odchode farárov Chovanových bol zbor administrovaný farárom Rastislavom Hargašom z Trnavy a služby Božie odbavovali hlavne študenti teológie z Bratislavy.

3. 4. 2016 na celozborovom konvente v matkocirkvi v Hlohovci sme si za zborových farárov zvolili Mgr. Ľuboša Vontorčíka a PhDr. Barboru Vontorčíkovú. Funkcie sa ujali od 1. mája 2016.

Kurátori v cirkevnom filiálnom zbore Pastuchov

Martiny Pavel	- 1938
Varga Michal	1938 - 1941
Mesároš Pavel	1941 - 1950
Jurza Peter	1950 - 1955
Martiny Ján	1955 - 1962
Roháček Róbert	1962 - 1979
Martiny Ján	1979 - 1982
Roháčková Mária	1982 - 1990
Osuský Vladimír	1991 - 1997
Roháček Dušan	1997 -